

Jul och Nyårsbrev

Nyhetsbrev Nr. 4 – 2010

Inledning

Ett år går fort. 2010 börjar gå mot sitt slut. Det är dags för summering. Årets sista nyhetsbrev beskriver några av de frågor som FoU-Nordväst sysselsatts med under det senaste året.

Nyhetsbrevet från FoU-Nordväst har som syfte att hålla Er uppdaterade om vad som är på gång hos oss. Ett annat syfte har varit fördjupning kring enskilda frågor som kunskapsbaserad praktik, brukarmedverkan samt svårigheterna att beskriva vad som är ”problemet” i socialt arbete med barn och unga. Inför 2011 har FoU-Nordväst ambitionen att fortsätta distribuera ett nyhetsbrev till Er. Listan på frågor som IFO-verksamheterna möter, är i det närmaste oändlig.

Nationell baskurs: *Riskbruk, missbruk och beroende – Kunskap till praktik*

Våren 2010 fick Kommunförbundet för Stockholms län (KSL) i uppdrag av Sveriges kommuner och landsting (SKL) att planera och genomföra en nationell baskurs: *Riskbruk, missbruk, och beroende – Kunskap till praktik*.¹ Innehållet i kursen baseras på de områden som omnämns i Nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård (2007). Vid tidpunkten för planering av baskursen var innehållet givet men inte formen. Frågan att arrangera baskursen delegerades därför vidare till en arbetsgrupp bestående av personal från länets FoU-enheter, beroendevården samt kriminalvården. Arbetsgruppens uppdrag har varit att lösa praktiska frågor kring utbildningen som exempelvis lokal, hitta lokala föreläsare till programpunkterna samt slutligt genomföra utbildningen.

¹För beskrivning, se länk:

http://kunskaptillpraktik.skl.se/web/Arbetsmaterial_for_nationella_baskursen_1.aspx

För arbetsmaterial, se länk:

<http://kunskaptillpraktik.skl.se/web/Arbetsmaterial.aspx>

Efter månader av förberedelser ”sjösattes” baskursen i november och december 2010. Anders Arnsvik och Jouko Lindgren från FoU-Nordväst har svarat för såväl förberedelser som genomförande av baskursen. Som föreläsare deltog också Ann Palm och Katarina Piuva från enheten. 1800 personer från socialtjänsten, kriminalvården, beroendevården samt brukarorganisationerna har genomgått kursen som hittills genomförts i så gott som samtliga län i Sverige. Syftet med baskursen är att offentliga verksamheter i hela landet som kommer i kontakt med missbrukare ska genomgå samma grundutbildning i missbruksfrågor. Men det är väsentligt att understryka att detta handlar om just en *baskurs*.

Frågor för framtiden att lösa är:

- Kommer baskursen bli regelbundet återkommande för ny personal inom verksamhetsområdet?
- Hur ska behovet av fördjupningskurser tillgodoseas?

Så här långt allt gott och väl. Det är positivt att personal erbjuds en grundläggande utbildning och att den varit avgiftsfri. Det negativa är den ”centrala styrningen” och att *idén om en utbildning* bygger på föreställningen att fältet/praktiken inte antas ha några kunskaper i missbruksfrågor – alltså var avsikten att förmedla kunskap *till* praktik. I sammanhanget kan nämnas att en erfarenhet från studiecirkelarna som genomfördes av FoU-Nordväst 2008 inom ramen för arbetet med de nationella riktlinjerna för missbruks- och beroendevården var att en stor del av personalen, om än i varierande utsträckning, är väl förtrogna med de kunskapsområden som aktualiserats i riktlinjearbetet.²

Socialpsykiatri

Psykiatrikartläggningen är avslutad. Drygt 3 000 enkäter som omfattar över 2100 individer har samlats in. Samtliga kommuner har fått sina resultat i tabellform och några kommuner (Solna, Sundbyberg, Sollentuna) har även efterfrågat och fått en mer utförlig rapport.

² För huvuddokumentet, se länk:

http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/8933/2007-102-1_20071021_rev.pdf

En kommunövergripande arbetsrapport har färdigställts och skickats till Psykiatri Nordväst och till lokala brukarorganisationer. De två nätverken, *Handläggarnätverket* och *Chefsnätverket* har också tagit del av rapportens resultat. Martin Åberg och Katarina Piuva kommer att fortsätta att arbeta med resultatet av kartläggningen, bland annat för att skriva vetenskapliga artiklar utifrån mer specifika frågeställningar.

Hållbart samarbete

Från 2009 till 2011 genomförs utbildning för socialpsykiatrins personal med fokus på samverkan och utveckling av arbetet med personer med psykisk ohälsa samt samsjuklighet/komplexa vårdbehov. Nordväst-regionens öppenvårds- och slutenvårdspsykiatri och sju kommuner har tillsammans med två brukarorganisationer (IFS och RSMH/Sollentuna) påbörjat detta utvecklingsarbete. Jouko Lindgren är projektledare. För övrigt deltar också Anders Arnsvik, Ann Boklund Palm och Katarina Piuva från FoU-Nordväst. Syftet är att öka förståelsen mellan olika grupper av anställda som möter människor med sammansatta behov på grund av psykisk ohälsa. Arbetet för målgruppen kräver hållbart samarbete och varaktiga nätverk. Projektet har en styrgrupp med representanter från både psykiatri och socialpsykiatri. Huvudman och medelsförvaltare är Sigtuna kommun. Styrgruppen har anlitat FoU-Nordväst för genomförandet under fyra terminer. Totalt cirka 240 personer beräknas delta i programmet som genomförs i fyra omgångar med 60 personer i varje.

Programmet består av tre moment:

- *Psykoedukativ utbildning (PPI)*
- Föreläsning: *Förutsättningar för samarbete*
- Heldagsseminarium: *Gemensamma erfarenheter – personalen och brukare. Hur kan samarbetet utvecklas?*

Arbetet syftar också till att skapa en grund för ett gemensamt samverkansavtal. Under vintern 2011 kommer ytterligare en omgång av utbildningen i sin helhet att erbjudas för anställda inom ovan nämnda målgrupper.

Våren 2011 sammanställs erfarenheterna från utbildningen i en slutrapport, där olika utvecklingsområden lyfts fram. Många som deltagit har så här långt ansett det vara en bra utbildning. Det har setts som värdefullt att ha en temadag tillsammans med brukarorganisationerna och att få ta del av deras erfarenheter. Ett viktigt arbete för framtiden är att ta till vara på de erfarenhetsbaserade kunskaper som gavs röst under seminarierna.

Ensamkommande flyktingbarn

Projektet Ensamkommande flyktingbarn bedrivs i samarbete mellan FoU-Nordväst (genom Åsa Backlund), FoU Nordost och FoU Södertörn. Projektet syftar till att öka kunskapen om socialtjänstens arbete med målgruppen samt om barnens livssituation och erfarenheter av mottagandet under sin första tid i Sverige. Under 2010 har projektgruppen genomfört intervjuer med cirka 25 barn/ungdomar. Projektgruppen har under året representerats och presenterat delar av resultatet vid FoU Valfärds konferens i Malmö, vid ett seminarium på Mångkulturellt centrum i Stockholm samt vid "Nordic Network for Research on Refugee Children" i Göteborg. Vidare har projektet publicerat en artikel i tidskriften *Invandrare och Minoriteters* temanummer om ensamkommande flyktingbarn (nr 5-6 november 2010).³ Under året har projektet även arrangerat seminarier, ett med barnläkare/professor Anders Hjern med stor erfarenhet av att arbeta med flyktingfamiljer, och ett med Lutine de Wal Pastoor som forskar om ensamkommande flyktingbarn med fokus på skol- och omsorgsfrågor i Norge. Inom ramen för projektet har det också skapats ett nätverk i nordväst, bestående av handläggare inom socialtjänst och flyktingmottagning samt representanter för gruppboenden i Sigtuna. Nätverket har träffats vid fyra tillfällen i syfte att identifiera problemområden i det praktiska arbetet med målgruppen och att kopplat till aktuell forskning bedriva utvecklingsarbete. Projektgruppen är också representerad i referensgruppen för KSL: s projekt om ensamkommande flyktingbarn i Stockholms län.

³ Se länk: <http://iochm.com/part.asp?partID=409>

En sista viktig uppgift är att hålla sig a jour med andra relevanta pågående projekt genom de konferenser och dylikt som arrangeras för samtliga projekt som finansieras av EU: s flyktingfond.

Familjehemsnätverket

Familjehemsnätverkets arbete syftar till kunskapsfördjupning och utveckling inom området familjehemsvård. Under året har nätverket, som samordnas av Åsa Backlund, arbetat vidare med frågan om skolsituationen för barn i samhällsvård. Under våren arrangerades ett seminarium där representanter för "SkolFam" i Helsingborg berättade om sitt arbete med familjehemsplacerade barns utbildning, vilket sker i samverkan mellan socialnämnd och skol- och fritidshem. Marie Sallnäs och Hélène Lagerlöf, från institutionen för socialt arbete (Stockholms universitet) gav en aktuell bild av samhällsvårdade barns livssituation utifrån forskningsprojektet "Välfärd i samhällsvård. En levnadsnivåundersökning av ungdomar i socialtjänstens dygnsvård." Vidare berättade Lena Moseley om Sollentuna kommuns erfarenheter av att arbeta med hälsokontroller i samband med placering. Nätverket har under året även arbetat med andra frågor, bland annat placerade barns umgänge med biologiska föräldrar, uppföljning av barn som varit placerade och stödgrupper till föräldrar.

Implementering och uppföljning av BBIC

FoU-Nordväst har under året fortsatt utgöra plattform för implementering av handläggningssystemet Barns Behov I Centrum (BBIC). Samordnare för BBIC-nätverken är sedan i våras Agneta Mönfors Berntell, som huvudsakligen arbetar som socialsekreterare i Järfälla. BBIC-nätverken utgör också ett bra forum för att fånga upp frågor för dagen när det gäller att utveckla arbetet med barnavårdsutredningar. Två sådana frågor fick bilda utgångspunkt för höstens/vinterns fördjupande BBIC-seminarier: Vad ska man som socialsekreterare tänka på när man intervjuar/samtalar med barn? Hur kan man arbeta med föräldrar som slår?

Första seminariet *Att intervju barn – det är att verkligen lyssna professionellt* leddes av Ann-Christine Cederborg, professor, som är verksam inom institutionen för barn- och ungdomsvetenskap vid Stockholms universitet. Hon pratade utifrån sin bok *Att intervju barn - vägledning för social-sekreterare*.⁴ På seminariet deltog 18 utbildare. Seminariet togs emot med stor uppskattning, mycket tack vare det "matnyttiga" upplägget. På andra seminariet *Forskningsläget – våldutsatta barn & sätt att arbeta med föräldrar som slår* föreläste Cecilia Kjellgren, socionom och doktor i medicinsk vetenskap vid Lunds universitet⁵ samt initiativtagare till projektet KIBB (Kognitiv integrerad behandling av barnmisshandel) och Linda Eriksson, familjebehandlare i Kristianstad, som arbetar med KIBB. Seminariet arrangerades tillsammans med Eva Windelhed från Stiftelsen Allmänna Barnhuset som finansierat KIBB-projektet. 90 personer deltog! Hälften av deltagarna kom från nordvästkommunerna och hälften från Stockholms stad. Antalet anmälda skvallrade om hög angelägenhetsgrad även för denna fråga.

Utöver de fördjupande seminarierna har fyra reguljära nätverksträffar inom ramen för samordningen av BBIC också klarats av. Det finns fortfarande behov av lokala BBIC-utbildningar i nätverket! Senaste utbildningen hade 13 deltagare.

Uppföljningsstudierna av BBIC har också klarats av etappvis.⁶ Dessa svarar Maria Gladh och Tore Svendsén för under ledning av Ann Palm. Syftet med ena studien, är att via aktgranskning undersöka hur dokumentationen förändrats i två nordvästkommuner efter att BBIC införts. Hittills har 88 akter från år 1998 (Järfälla och Sollentuna) samt 43 akter från 2008 (Järfälla) undersökts. Denna studie beräknas vara klar till mars 2011, och resultatet kommer vara möjligt att ta del av under våren för alla intresserade.

⁴ För rapport, se länk:

http://www.allmannabarnhuset.se/data/files/Att_intervju_barn.pdf

⁵ Cecilia Kjellgren är också lektor vid Linnéuniversitetet.

⁶ För projektplan, se länk: http://www.fou-nordvast.com/arkiv/projektbeskrivning_bbic_2010_fou_nordvast.pdf

Syftet med den andra studien är att undersöka hur barn- och familjehandläggare förhåller sig till BBIC som arbetsinstrument. Hittills har sju fokusgrupper genomförts i Järfälla och Sigtuna med cirka 40 deltagare. I Järfälla har dessutom ett uppföljande seminarium hållits där några av preliminärresultaten presenterades för de intervjuade handläggarna. En preliminär sammanställning av resultaten från Sigtuna förbereds för närvarande. Det är en förhoppning att det skall vara möjligt för deltagarna att ta del av dessa någon gång i januari/februari. I början av 2011 hoppas Tore Svendsén att komma igång med intervjuer i de övriga intresserade kommunerna!

Ur verksamhetsplanen för FoU Nordväst 2011

Förändringar inom socialförsäkringen och arbetsmarknadspolitiken påverkar försörjningsstödsarbetet (SKL). Arbetslinjen dominerar, även inom socialtjänsten. Utredningen *Översynen av svensk missbruks- och beroendevård* (SOU 2008:4) lägger under slutet av 2010 förslag om innehåll, ansvar och organisation av missbrukarvården inom socialtjänst och sjukvård. Utöver huvudmannaskap lämnas förslag om förändringar avseende lagstiftning och författningar (SoL, HSL, LVM, LOB och LPT).

Socialt arbete med människor med psykisk ohälsa/psykiska funktionshinder är under stark utveckling. För såväl barn och unga som andra områden inom det sociala arbetet finns behov av struktur för kunskapsutveckling, integrering av forskning och praktik samt av utvecklingsarbete via systematisk uppföljning.

FoU-Nordväst ska även i fortsättningen följa utvecklingen, ta del av och förmedla aktuell forskning samt informera och handleda socialtjänstens medarbetare i frågor som rör bästa kunskap om behovsbedömning, förhållningssätt och arbetsmodeller.

... håll utkik efter datum för seminarier, temadagar och annat på FoU-Nordvästs hemsida och i kommande nyhetsbrev!

www.fou-nordvast.com

Till sist önskar Vi alla till Er alla

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR

